

24.9.2003

946/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Riitta Länsisyrjä

AJONEUVON TULLITARKASTUS

1

KANTELU

A arvostelee eduskunnan oikeusasiamiehelle 6.4.2002 osoittamassaan kantelukirjoituksessa Vaalimaan tulliaseman menettelyä henkilöauton tarkastamisessa. Kantelijan mielestä auto purettiin turhaan ja hänen omaisuuttaan tuhottiin, koska auton verhoilua vahingoitettiin ja lapsen turvaistuinta ei kiinnitetty asianmukaisesti penkkiin. Kantelija arvostelee myös tullivirkamiesten käytöstä "ilkeäksi". Hänelle ei asianmukaisesti ilmoitettu, miten hän voi vaatia korvausta aiheutetusta vahingosta.

2

SELVITYS

- - -

3

RATKAISU

3.1

Tarkastuksen suorittamisperuste

Tullilain 14 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan tullitoimenpiteen suorittamiseksi tulliviranomaisella tai muulla toimivaltaisella viranomaisella on oikeus pysäyttää ja tarkastaa kulkuneuvo. Tullilain 13 §:n 1 momentin perusteella tullitoimenpide on suoritettava aiheuttamatta suurempaa haittaa tai vahinkoa kuin sen suorittamiseksi voidaan pitää puolustettavana. Tullitoimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

Tarkastus perustui tietoihin henkilön aikaisemmasta toiminnasta rajanylitysten yhteydessä siten, kuin Itäisen tullipiirin lausunnosta tarkemmin ilmenee. Katson, että minulla ei saadun selvityksen perusteella ole aihetta epäillä tältä osin lainvastaista menettelyä tai laiminlyöntiä.

3.2

Tarkastuksen suorittamistapa

Kantelija on ensinnäkin väittänyt auton verhoiluja vahingoitetun. Selvityksen mukaan auton verhoilut oli jo ennen tullitoimenpiteitä olleet irrotettuina.

Kantelijan ja tarkastuksen suorittaneen tullivalvojan kertomukset poikkeavat toisistaan ja asiassa ei ole ollut saatavissa enempää selvitystä. Asiaa on lisäksi aikaisemmin selvitetty kantelijan tullille osoittaman vahingonkorvausvaatimuksen käsittelyn yhteydessä, eikä asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan ole saatu selvitystä kantelijan vahingoittamisväitteeseen. Näin ollen tullin ei ole osoitettu menetelleen virheellisesti.

Mitä tulee kantelijan väitteeseen siitä, että hänen tietämättään autossa ollut lasten turvaistuin olisi jätetty kiinnittämättä, totean ensinnäkin, että itse tarkastusmenettelystä ei ole tullilainsäädännössä säännöksiä eikä siitä ole tarkempia ohjeita myöskään tullin sisäisessä tullivalvontaohjeissa. Selvityksessä on kuitenkin vedottu käytäntöön, jonka mukaan tullitarkastukseen joutuneen matkustajan on itse purettava matkatavaransa tarkastusta varten ja pakattava ne jälleen tarkastuksen päätyttyä. Tämä periaate ilmenee tullilaitoksessa käytössä olevasta ja matkustajille tarkoitettusta ohjevihosta, joka koskee tältä osin lähinnä matkatavaroiden tarkastamista. Selvityksessä on katsottu, että tämä ohje perustuu tullilain 13 §:n 2 momentissa sekä tullikoodeksin soveltamisasetuksen 241 ja 243 artiklassa säädettyyn.

Selvityksen mukaan käytäntönä on, että asiakasta aina kehoitetaan tarkastamaan, että kaikki henkilöautossa on kunnossa. Tullivalvojan selvityksen mukaan erityisesti, jos tarkastuksen aikana käsitellään lapsen turvaistuinta tai joudutaan esimerkiksi irrottamaan se turvavöistä, tarkastaja kehottaa asiakasta tarkastamaan kiinnityksen/istuimen turvallisuuden ennen kuin lapsi laitetaan turvaistuimeen.

Mitä tulee tullin toimintavelvollisuuden sisältöön, totean, että komission asetus (ETY) tietyistä yhteisön tullikoodeksista annetun neuvoston asetuksen soveltamista koskevista säännöistä (soveltamisasetus) sisältää määräykset tavaran haltijan tai henkilön, jonka tämä on nimennyt olemaan läsnä tavaroita tarkastaessa, velvollisuudesta antaa tulliviranomaisille tehtävän helpottamiseksi tarvittava apu (241 ja 243 artiklat). Myötävaikuttamisvelvollisuudesta on säännös myös tullilain 13 §:n 2 momentissa.

Mielestäni edellä mainituilla säännöksillä voidaankin puolustaa matkatavaroiden tarkastamisessa noudatettavaa käytäntöä, joka osaltaan nopeuttaa ja helpottaa tarkastuksen sujumista. Kuitenkin matkatavaroiden tarkastamisen osalta omaksuttu käytäntö ei ole rinnastettavissa auton tarkastamiseen, sen rakenteiden purkamiseen tai turvallisuuden kannalta tärkeiden laitteiden irrottamiseen. Mielestäni jo hallintotoiminnan asianmukaisuusvaatimus ja hallintotoiminnassa noudatettava suhteellisuusperiaate, joka ilmenee tullilain 13 §:n 1 momentissa, edellyttävät, ettei tarkastuksen kohteelle voida asettaa kovin pitkälle meneviä toimintavaatimuksia. Esimerkiksi ajoneuvo on palautettava siinä kunnossa kuin se oli tarkastuksen alkaessa, sikäli kun se olosuhteet huomioon ottaen on käytännössä mahdollista. Pidän lisäksi asianmukaisena ja tarpeellisena tullivalvojan ilmoittamaa käytäntöä siitä, että asiakasta kehoitetaan tarkastamaan istuimen turvallisuus.

Tässä tapauksessa ei ole voitu saada tarkempaa selvitystä siitä, miten kantelijalle on ilmoitettu turvaistuimen irrottamisesta ja onko se ylipäättäen jätetty kiinnittämättä uudelleen istuimeen.

Näin ollen katson, että kantelu ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että kiinnitän Itäisen tullipiirin ja Vaalimaan tullin huomiota edellä tarkastustavasta esittämäni käsitykseen.

3.3

Tullivirkamiehen käytös

Kantelija on arvostellut B:n käytöstä ja hänen saamaansa neuvontaa.

B on selvityksessään kiistänyt epäasiallisen käytöksen. Asiakirjoista saadun selvityksen mukaan kantelijalle on tarkastuksen yhteydessä annettu vahingonkorvausvaatimuksen esittämistä varten lomake ja ohjeet siitä, miten korvausvaatimus tuli esittää. Hän on esittänytkin korvausvaatimuksen tullille ja saanut siihen aikanaan vastauksen.

Näin ollen katson, että saatu selvitys ei osoita tullivirkamiesten menetelleen asiassa lainvastaisesti tai laiminlyöneen velvollisuuttaan.